

Asia: VN/19068/2020

Oikeusministeriön lausuntopyyntö Rikosseuraamuslaitosta koskevasta valtioneuvoston asetusluonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa valtioneuvoston asetusluonnoksesta, joka koskee Rikosseuraamuslaitoksen rakenneuudistusta. Uudistusta koskeva hallituksen esitys laiksi Rikosseuraamuslaitoksesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 57/2021 vp) annettiin eduskunnalle huhtikuussa 2021.

Ylimmän laillisuusvalvojan toimivaltaan ei lähtökohtaisesti kuulu arvioida sitä, kuinka viranomaisen organisaatio järjestään. Asetusluonnoksessa on kuitenkin joitakin kohtia, joilla on yhteys ylimmän laillisuusvalvojan aiempiin havaintoihin ja kannanottoihin. Totean näiltä osin seuraavaa.

Asetusluonnoksen 6 §:ssä, jossa säädetään vankeuslain 1 luvun 8 §:n mukaista päätösvaltaa käyttävistä virkamiehistä, ei mainita virkanimikettä ylityönjohtaja. Kanteluasioissa on tullut ilmi, että Rikosseuraamuslaitoksessa on käytössä kyseinen virkanimike. Tämän viranhaltijan tehtäviin kuului eräässä avolaitoksessa tehdä toimintaan sijoittamista ja siitä poistamista koskevia päätöksiä, mihin hän ei kuitenkaan nykyisen eikä myöskään esitetyn sääntelyn perusteella ole toimivaltainen (esimerkiksi EOAK/1139/2020). Nähdäkseni olisi asianmukaista sisällyttää asetuksen 6 §:ään nimeke ylityönjohtaja ja siten määritellä, mikä hänen toimivaltansa on. Asetuksessa mainitaan tälläkin hetkellä virkanimike työnjohtaja.

Asetusluonnoksen 7 §:ssä säädetään virkamiesten erityisistä kelpoisuusvaatimuksista. Ohjaus- ja valvontatehtävissä (asetusluonnoksen 6 §) virkanimikkeellä vartija toimiville virkamiehille on 7 §:ssä asetettu erityiseksi kelpoisuusvaatimukseksi vankeinhoitoalan ammatillinen tutkinto tai soveltuva korkeakoulututkinto. Huomiota kiinnittää, että luonnoksen 6 §:n mukaan ohjaus- ja valvontatehtävissä ohjaajan nimikkeellä toimiville virkamiehille ei sen sijaan aseteta mitään erityisiä kelpoisuusvaatimuksia koulutuksen suhteen.

Tietääkseni, muun muassa tarkastushavaintojen perusteella, ohjaajan tehtävät voivat joissakin vankiloissa nykyään muistuttaa vartijan tehtäväkuvaa. Tietooni on tullut myös vartijoiden määräaikaista virkasuhteita koskeva Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön päätös (4.8.2021, 569/120/2021), jonka mukaan kaksi vuotta vartijan tehtävissä määräaikaistena toimineita henkilöitä, jotka eivät täytä vartijan tehtävän kelpoisuusehtoja ja joita ei siten enää kahden vuoden määräajan täytyttyä ole mahdollista nimittää vartijan määräaikaiseen tehtävään, voidaan nimittää ohjaajan tehtävään määräaikaiseen virkasuhteeseen.

Pidän erittäin tärkeänä, että virkamiehiltä, jotka voivat käyttää välitöntä julkista valtaa tai joille annetaan suurta vaikutusta yksilön asemaan sisältäviä tehtäviä, edellytetään tehtävien vaatimaa koulutusta. Viittaan myös oikeusministeriöllekin tiedoksi toimittamaani päätökseen, jossa omana aloitteena otin kantaa vankiloiden koulutetun valvontahenkilökunnan riittävään saatavuuteen (päätös 27.11.2020, EOAK/4153/2019) sekä siinä virkamiehiltä edellytettävästä koulutuksesta toteamaani. Oikeusministeriön lienee syytä selvittää, minkä tyyppisiä tehtäviä ohjaajan virkanimikkeellä Rikosseuraamuslaitoksessa hoidetaan, ja tämän perusteella päättää mahdollinen erityisten kelpoisuusvaatimusten tarve.

Apulaisoikeusasiamies

Pasi Pölönen

Esittelijäneuvos

Anu Rita

Mäkinen Tiina
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia